

Accountantsverslag

Gemeente Rheden

Boekjaar 2017

An independent member of Baker Tilly International

Inhoudsopgave

	Pagina
Aanbiedingsbrief	3
1 Bestuurlijke samenvatting	4
2 Controlebevindingen	7
3 Interne beheersing	12
4 Ontwikkeling financiële positie	14
5 Overige onderwerpen	17
Bijlagen:	19
- Ongecorrigeerde controleverschillen	
- Single Information Single Audit (SiSa)	
- Onafhankelijkheid	

Vertrouwelijk

Aan de Gemeenteraad
van de gemeente Rheden
Postbus 9110
6994 ZJ DE STEEG

Zwolle, 19 juni 2018

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de gemeente Rheden, opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders, gecontroleerd. Daarbij hebben wij een goedkeurende verklaring verstrekt op zowel het gebied van getrouwheid als rechtmatigheid.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden uit hoofde van de jaarrekeningcontrole 2017 naar voren zijn gekomen. Het accountantsverslag is uitsluitend opgesteld voor gebruik door het management en mag daarom zonder onze toestemming niet aan derden ter inzage worden verstrekt.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht.

Wij bedanken de medewerkers van de gemeente Rheden voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en lichten de inhoud van deze rapportage graag nader aan u toe.

Hoogachtend,
Baker Tilly Berk N.V.

drs. E.H.J.D. Damman RA
Director

1. Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting (1)

1.1 Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 2 november 2017 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2017. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- ☐ Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- ☐ Uw verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Rheden (controleverordening op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- ☐ Het door het raad vastgestelde normenkader de dato 27 september 2017.

Tijdens de uitvoering van de controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2017 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

1.2 Overzicht toleranties

De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 1.215.420. Deze materialiteit sluit aan op het op 27 september 2017 door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

Goedkeuringstoleranties		
Fouten	1% van het totaal van de lasten	€ 1.215.420
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten	€ 3.646.260
Rapporteringstoleranties		
Fouten	Conform uw controleprotocol	€ 50.000
Onzekerheden	Conform uw controleprotocol	€ 50.000

Uit onze controle blijkt één ongecorrigeerde fout. De rekening-courant verhouding met De Connectie is te hoog verantwoord voor een bedrag van € 350.622. Dit bedrag is opgenomen uit hoofde van het transitiebudget. De gemeente ziet dit als een voorfinanciering die op termijn terug betaald moet worden.

Deze terugbetalingsverplichting ontstaat echter pas als er kostenvoordelen worden gerealiseerd hetgeen op dit moment nog niet in deze omvang het geval is. Naast de ongecorrigeerde fout zijn bij onze controle onzekerheden naar voren gekomen die betrekking hebben op de decentralisaties.

1.3 Strekking controleverklaring

Bij de jaarrekening 2017 van de gemeente Rheden hebben wij een goedkeurende verklaring verstrekt. Hierbij merken wij op dat sprake is van onzekerheden ten aanzien van de uitgaven in het sociaal domein ter grootte van € 1.673.631 die op basis van het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol niet zouden leiden tot een aanpassing van het oordeel. Het zelfde geldt voor de ongecorrigeerde fout ad € 350.622 inzake de vorderingen.

1.4 Bevindingen controle 2017 in hoofdlijnen

De belangrijkste bevindingen uit onze jaarrekeningcontrole zijn:

- ☐ Het jaarverslag is cf NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.
- ☐ Het Bbv is in alle opzichten nageleefd in 2017.
- ☐ De begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en zijn goed toegelicht.
- ☐ Inzake de kosten jeugdwet en de Wmo nieuwe taken steunt de gemeente voornamelijk op productieverantwoordingen van zorgaanbieders welke zijn voorzien van een controleverklaring. Op basis van de ontvangen controleverklaringen resteert inzake de kosten Jeugdwet en WMO een onzekerheid van € 848.532.
- ☐ De gemeente Rheden heeft de totale kosten inzake de PGB budgetten gebaseerd op de schatting van de SVB. Evenals vorig jaar heeft geen sluitende controle op de levering van de zorg plaatsgevonden door de SVB. Als gevolg hiervan bedraagt de inherente onzekerheid inzake het PGB-budget thans € 825.099.

Bestuurlijke samenvatting (2)

Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole geen andere bevindingen die wij, op basis van de rapporteringstolerantie, aan u zouden moeten rapporteren. Inzake niet-financiële rechtmatigheid hebben wij een fout geconstateerd aangezien in het 2^e kwartaal niet voldaan is aan de vereisten van het schatkistbankieren. Door een onverwachte bankontvangst was onvoldoende overgeboekt in 'rijks schatkist. Dit heeft verder geen gevolgen.

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd.

Tot slot hebben wij vastgesteld dat de bezoldigingen over 2017 niet strijdig zijn met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en dat de jaarrekening 2017 van de gemeente Rheden voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

1.5 Interne financiële beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij tijdens de interimcontrole een analyse en evaluatie uitgevoerd van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing. Bij deze controle hebben wij ons primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratie organisatie en interne beheersing (AO/IB). Dit voor zover dit van belang is voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen voortvloeiend uit de interimcontrole zijn met de ambtelijke organisatie afgestemd en aan hen gerapporteerd door middel van de door ons uitgebracht managementletter 2017. De managementletter is ook door ons toegelicht aan de rekeningcommissie d.d. 1 mei 2018.

1.6 Analyse vermogen en resultaat

Resultaat

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde saldo van baten en lasten bedraagt € 9,88 miljoen negatief. Tussentijds is per saldo € 4,23 miljoen aan de reserves onttrokken waardoor het gerealiseerde resultaat € 5,65 miljoen negatief is.

Vermogen

Inclusief het onverdeelde resultaat 2017 bedraagt het eigen vermogen van de gemeente per ultimo 2017 € 41,38 miljoen. Ten opzichte van voorgaand jaar is sprake van een daling van € 9,88 miljoen. De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2017 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 32,9%. De netto schuldquote bedraagt 61,9%. De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten.

Weerstandvermogen

Teneinde een beschouwing te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing. Evenals voorgaande jaren worden de risico's door uw gemeente periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. De ultimo 2017 berekende en benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2,6 miljoen en is daarmee € 5,1 miljoen lager dan eind 2016. Dit wordt met name veroorzaakt doordat ultimo 2016 nog veel onduidelijkheden en risico's bestonden (geraamd met een incidentele last van € 6,5 miljoen met een kans van 90%) aangaande ontmanteling van Presikhaaf Bedrijven en inmiddels zijn daarover afspraken gemaakt. De totale beschikbare weerstandcapaciteit bedraagt € 1,4 miljoen, hetgeen een verslechtering is van € 4,4 miljoen ten opzichte van 2016. Dit resulteert in een ratio van het weerstandvermogen van 0,54 (2016: 0,75). Volgens de inschaling van de gemeente is daarmee sprake van een "ruim onvoldoende" weerstandcapaciteit.

2. Controlebevindingen

Controlebevindingen (1)

2.1 Kwaliteit verslaggeving

De jaarstukken 2017 bestaan uit “het jaarverslag” en “de jaarrekening”. De programmarekening en de paragrafen vormen samen het jaarverslag. In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting zoals in het boekwerk “jaarrekening 2017” is opgenomen.

Conform de gewijzigde wetgeving voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd. Zodra wij de finale versie van de jaarstukken hebben ontvangen, onderzoeken wij nogmaals of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

2.2 Verslaggevingsgrondslagen

Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. Uw gemeente heeft gedurende 2017 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.

Wel hebben uit hoofde van voorgeschreven BBV-wijzigingen de volgende wijzigingen plaatsgevonden, de belangrijkste zijn:

- ❑ In de financiële begroting moet de gemeente een bijlage toevoegen met het overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld;
- ❑ In het programmaplan moet een toelichting gegeven worden van de doelstellingen aan de hand van de beleidsindicatoren. De gemeente is vrij om meer beleidsindicatoren toe te voegen;
- ❑ De gemeente moet in het programmaplan toelichten in welke mate zij gebruik maken van verbonden partijen om de doelstellingen en beleidsindicatoren te realiseren;
- ❑ In de paragraaf lokale heffingen dient het volgende te worden toegevoegd: een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- ❑ In de paragraaf betreffende de zijn in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille opgenomen en wordt inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeente.

Controlebevindingen (2)

2.3 WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook een maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij de wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging niet te boven gaat. In 2017 was de algemene norm het ministersalaris, wat neerkomt op € 181.000, inclusief belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2017 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is de vereiste toelichting opgenomen. Daarmee voldoet de gemeente Rheden aan de vereisten.

2.4 Schattingen

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening is dat de organisatie schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het College. Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld.

De belangrijkste schattingen in de jaarrekening zijn:

Belangrijkste schattingen	Beoordeling	Toelichting
Immateriële vaste activa	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de immateriële vaste activa.
Waardering van voorraden (inclusief grondexploitatie)	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de voorraden en GREX.
Waardering van de vorderingen	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de vorderingen.
Waardering van de voorzieningen	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de opgenomen voorzieningen
Vennootschapsbelasting	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de berekening van de vennootschapsbelasting.

2.5 Grondexploitatie

Uw gemeente kent een in omvang beperkte balanspost met betrekking tot onderhanden projecten, dit betreft de voorraden (grondexploitatie). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten en daarmee de waardering, hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

Controlebevindingen (3)

Om te schatten wat de waarde van een complex is, zijn een aantal risico's c.q. schattingen van belang. De schattingsfactoren in de waardering van de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

- 1) Planning: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- 2) Programmering: in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- 3) Prijs: inherent gevolg van de economische crisis is dat de verkoopprijzen van woningen en dus van grond onder druk staan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?
- 4) Parameters. Welke ontwikkeling van rente, kostenstijgingen en opbrengstenstijgingen verwacht de gemeente in de komende jaren?
- 5) Plankosten: Wat zijn de kosten die de gemeente moet maken om een complex te kunnen ontwikkelen?

Het College heeft op grond van de keuzes van de raad de grondexploitaties geactualiseerd en de calculaties opnieuw berekend. Het College heeft beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een verliesvoorziening moet worden getroffen.

De Commissie BBV heeft in 2016 een notitie grondexploitatie 2016 uitgebracht waarin aangegeven is dat winst op grondexploitaties genomen moet worden op het moment dat met voldoende zekerheid geconcludeerd kan worden dat het project winstgevend is. De winst moet genomen worden naar rato van de voortgang. Wij hebben vastgesteld dat de grondslagen die zijn gehanteerd bij de berekening tussentijdse winstneming consistent zijn met de exploitatieopzetten en dat de berekeningen rekenkundig juist zijn alsmede dat de gehanteerde methode overeenkomstig regelgeving is.

2.6 Sociaal domein

Evenals voorgaande boekjaren heeft uw gemeente ook dit jaar te kampen met de nodige problematiek rondom de taken samenhangend met de decentralisatie van zorgtaken naar uw gemeente. Voor zowel de Jeugdzorg als WMO heeft uw gemeente contracten afgesloten met de zorgaanbieders. In deze contracten zijn afspraken gemaakt over de verantwoording van de geleverde zorg in het boekjaar. Met de (grote) zorgaanbieders is afgesproken dat zij op basis van het IZA controleprotocol een controleverklaring verstrekken over de juistheid en volledigheid van de geleverde en gedeclareerde zorg in natura (hierna: ZIN) in het boekjaar. Deze (goedkeurende) controleverklaringen heeft de gemeente Rheden nodig om zekerheid te krijgen dat alle gefactureerde zorg conform indicatie is geleverd en gefactureerd, voor de juiste prijs is gefactureerd en aan een inwoner van de gemeente Rheden is verstrekt.

Ondanks de tijdige uitvraag van de controleverklaringen heeft uw gemeente nog niet van alle zorgaanbieders een controleverklaring ontvangen. Eveneens is niet bekend wanneer deze controleverklaringen wel beschikbaar zijn voor uw gemeente. Dit zorgt voor onzekerheden op het gebied van de juistheid en volledigheid (getrouwheid en rechtmatigheid) van de kosten inzake de levering van de Jeugdzorg en WMO – ZIN ad € 848.532. Deze onzekerheid werkt door in de jaarrekening van de gemeente Rheden.

De gemeente Rheden heeft de totale kosten inzake de PGB-budgetten gebaseerd op de laatste afgegeven prognose van de SVB inzake de bestedingen. De accountant van de SVB heeft een afkeurende verklaring afgegeven bij zowel de Verantwoording 2017 Trekkingsrecht PGB Jeugdwet als de Verantwoording 2017 Trekkingsrecht PGB Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze verklaringen zijn afgegeven op totaalniveau voor alle Nederlandse gemeenten.

Controlebevindingen (4)

De accountant van de SVB heeft geen verklaringen verstrekt inzake de gedeclareerde kosten per gemeente. Daarnaast is door de SVB geen controle uitgevoerd op de geleverde prestatie. Uitgangspunt in de wetten is dat de gemeente, en niet de SVB, samen met de budgethouder verantwoordelijk is voor de rechtmatige besteding en inhoudelijk materiële controle van het budget inclusief de door de SVB verrichte betalingen. Als gevolg hiervan heeft uw gemeente onvoldoende zekerheid ten aanzien van de juistheid en levering van de lasten samenhangend met PGB's ad € 825.099. Ook deze onzekerheid werkt door in de jaarrekening van de gemeente Rheden.

In de bijlage ongecorrigeerde controleverschillen hebben wij een samenvatting opgenomen van de niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden. Daarin zijn ook de onzekerheden zoals hiervoor besproken van in totaal € 1.673.631 opgenomen op het gebied van het sociaal domein. Uit de tabel blijken overigens verder geen fouten uit hoofde van het sociaal domein.

2.7 Begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet de gemeenteraad zelf nader invullen en concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college van burgemeester en wethouders belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college van burgemeester en wethouders inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid 2017 van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn oordeel.

Essentieel is dat de gemeenteraad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen niet betreft bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven.

Daarnaast moet de accountant deze kostenoverschrijdingen – waarvan het college van burgemeester en wethouders in de jaarrekening moet aangeven dat de gemeenteraad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de gemeenteraad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In totaal heeft uw gemeente € 118,4 miljoen aan lasten begroot (na wijziging). De werkelijke lasten komen uit op € 118,5 miljoen. In totaal is sprake van een overschrijding van € 0,1 miljoen (0,1%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 106,7 miljoen begroot, tegenover € 108,7 miljoen werkelijke baten. In totaal gaat het om een hogere realisatie aan baten van € 2,0 miljoen (1,9%).

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet de accountant kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. In de jaarstukken een lastenoverschrijding zichtbaar op programma's 2 en 3. Voor deze programma's geldt dat de geconstateerde kostenoverschrijdingen binnen dit programma worden gecompenseerd door extra opbrengsten danwel veroorzaakt worden door verslaggevingstechnische regels en hoeven op grond van de Kadernota 2017 van de commissie BBV niet meegeteld te worden in het accountantsoordeel.

3. Interne beheersing

Interne beheersing

3.1 Interne financiële beheersing

In december 2017 hebben wij onze tussentijdse controle uitgevoerd. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening.

Mede naar aanleiding van de bevindingen uit onze interim-controle hebben wij op 2 februari 2018 een managementletter uitgebracht. Hierin is aangegeven dat de overgang van een aantal onderdelen van de bedrijfsvoering naar de Intergemeentelijke Uitvoeringsorganisatie De Connectie (hierna: De Connectie) ertoe heeft geleid dat bewuste keuzes zijn gemaakt ten aanzien van prioriteitstelling in opvolging van adviezen van voorgaande jaren. Dit zien we ook terug in de mate van opvolging van bevindingen uit voorgaand jaar. Wij stellen vast dat de gemeente met het uitbesteden van diverse processen dan wel onderdelen van processen, zoals de financiële administratie, salarisverwerking, belastingheffing en ICT, zich steeds meer in de richting van regiegemeente ontwikkelt. Deze ontwikkeling brengt ook een noodzakelijke verandering van uw interne beheersingsmaatregelen met zich mee. Het "buiten de organisatie" plaatsen van onderdelen maakt niet dat de gemeente hier minder omkijken naar heeft. Het is van belang om niet alleen aansprakelijkheid en verantwoording (aan het einde van het boekjaar) goed te verankeren, maar ook de beheersing zo in te richten dat de gemeente tussentijds zicht houdt op de juiste en volledige verwerking van gegevens door derden. Heel concreet betekent dit dat de gemeente zelf moet vaststellen dat de baten en lasten uit hoofde van de uitbestede processen juist en volledig in de financiële administratie komen.

3.2 Automatisering

Uit onze IT audit komt naar voren dat ook op het gebied van automatisering nog verbeteringen mogelijk zijn. Wij adviseren het college hieraan prioriteit te geven. Enerzijds in verband met de risico's die er mee samenhangen. Anderzijds om de IT omgeving de bedrijfsvoering zo goed mogelijk te laten faciliteren. Uw gemeente is immers inmiddels voor meerdere processen afhankelijk van de werking van IT systemen.

3.3 Sociaal domein

Uw gemeente is, net als veel andere gemeenten, met betrekking tot de decentralisatie van zorgtaken naar uw gemeente, nog altijd in belangrijke mate afhankelijk van derden. Deze afhankelijkheid manifesteert zich enerzijds in onvoldoende informatie met betrekking tot prestatielevering met onzekerheden in de controle als gevolg. Anderzijds staat door de veelal late informatieverstrekking door aanbieders van zorg in natura uw eigen planning&controlcyclus onder druk. Het is van groot belang binnen de gemeente de interne beheersing voor deze processen op een dusdanige wijze te organiseren dat de benodigde informatie binnen de gemeente beschikbaar is en blijft. Dit kan door het invoeren van aanvullende controles en de implementatie van 'soft-controls' in de vorm van het systematisch vastleggen van onder meer de prestatielevering naar aanleiding van huisbezoeken, herindicaties en klachten. Voor het laatstgenoemde heeft de gemeente inmiddels een belangrijke stap gezet met laten bevestigen van de prestatie door cliënten bij herindicatiegesprekken. Een logische vervolgstap hierop is het op een dusdanige wijze registreren van de bevestigingen dat deze ook getotaliseerd en geanalyseerd kunnen worden teneinde een uitspraak over verschillende leveranciers te kunnen doen.

4. Ontwikkeling financiële positie

Analyse vermogen en resultaat (1)

4.1 Analyse van het resultaat

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt € 9,9 miljoen negatief. Tussentijds is per saldo € 4,2 miljoen aan de reserves onttrokken waardoor het gerealiseerde resultaat € 5,7 miljoen negatief is. Wij hebben vastgesteld dat aan de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves raadsbesluiten ten grondslag liggen.

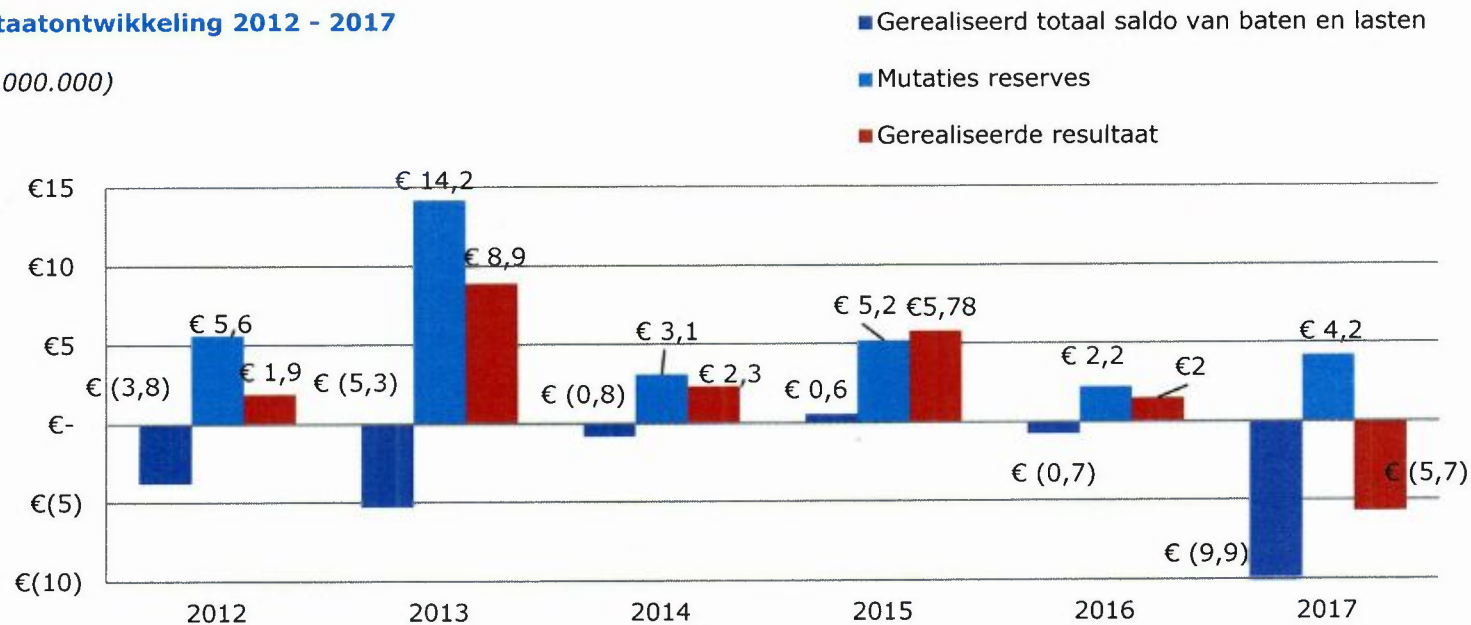
In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. De verbetering van het resultaat ten opzichte van de begroting na wijziging wordt met name veroorzaakt door afwijkingen die incidenteel van aard zijn. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2017 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken.

Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de programmaverantwoording van uw jaarrekening.

Ter illustratie en aanvullende informatie geven wij u in onderstaand overzicht de ontwikkeling van het resultaat ("gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten" en "gerealiseerde resultaat") weer over de jaren 2012 tot en met 2017.

Resultaatontwikkeling 2012 - 2017

(x € 1.000.000)

Analyse vermogen en resultaat (2)

Uit voorgaande illustratie is af te leiden dat het gerealiseerde positieve resultaat 2017 van uw gemeente voor een belangrijk deel wordt veroorzaakt door onttrekkingen aan reserves, waardoor uw eigen vermogenspositie afgenomen is.

4.2 Financiële positie

Vermogen

Inclusief het onverdeelde resultaat 2017 bedraagt het eigen vermogen van de gemeente per ultimo 2017 € 41,38 miljoen. Ten opzichte van voorgaand jaar is sprake van een daling van € 9,88 miljoen. De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2017 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 32,9%. De netto schuldquote bedraagt 61,9%. De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten.

Weerstandvermogen

Teneinde een beschouwing te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing. Evenals voorgaande jaren worden de risico's door uw gemeente periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. De ultimo 2017 berekende en benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2,6 miljoen en is daarmee € 5,1 miljoen lager dan eind 2016. Dit wordt met name veroorzaakt doordat ultimo 2016 nog veel onduidelijkheden en risico's bestonden (geraamd met een incidentele last van € 6,5 miljoen met een kans van 90%) aangaande ontmanteling van Presikhaaf Bedrijven en inmiddels zijn daarover afspraken gemaakt. De totale beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 1,4 miljoen, hetgeen een verslechtering is van € 4,4 miljoen ten opzichte van 2016. Dit resulteert in een ratio van het weerstandvermogen van 0,54 (2016: 0,75). Volgens de inschaling van de gemeente is daarmee sprake van een "ruim onvoldoende" weerstandscapaciteit.

5. Overige onderwerpen

Overige Onderwerpen

Bevestiging van het management

Wij hebben het College van Burgemeester en Wethouders ter confirmatie een schriftelijke bevestiging gevraagd en ontvangen aangaande haar verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Meningsverschillen

Er zijn geen meningsverschillen met het College van Burgemeester en Wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controle-opdracht door het College van Burgemeester en Wethouders en de medewerkers van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Geen vermoeden of signalen van fraude

Het College van Burgemeester en Wethouders is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het College van Burgemeester en Wethouders gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij, in het kader van NV COS 240/250, de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot fraude.

Onafhankelijkheid van de externe accountant

In dit rapport vragen wij uw aandacht voor een aantal aspecten inzake onze onafhankelijkheid als externe accountant.

Dit verslag is een van de waarborgen die conform de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) jaarlijks moeten worden opgesteld en met u moeten worden besproken.

Bevestiging onafhankelijke positie

Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Kwaliteitsborging

Baker Tilly Berk heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten;
- cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- in- en extern kwaliteitsonderzoek;
- twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten;
- reviews door partners die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijk/deskundig oordeel.

Bijlagen

Bijlage: Ongecorrigeerde controleverschillen

Tijdens onze controle hebben wij de volgende ongecorrigeerde controleverschillen geconstateerd, die zowel individueel als in totaliteit niet van materiaal belang worden geacht in relatie tot de financiële overzichten als geheel.

Naar aanleiding van de door ons verrichte werkzaamheden hebben wij afwijkingen en/of onzekerheden geconstateerd die de in hoofdstuk 2 genoemde rapporteringstolerantie overschrijden. Deze zijn onderstaand weergegeven (negatieve bedragen hebben een positieve invloed op resultaat en vermogen).

Afwijking/onzekerheid	Getrouwheid	Getrouwheid	Rechtmatigheid	Rechtmatigheid
	Fout	Onzekerheid	Fout	Onzekerheid
Uitgaven Jeugdwet/Wmo		€ 848.532		€ 848.532
Uitgaven PGB		€ 825.009		€ 825.009
Te hoog verantwoorde rekening courant verhouding met De Connectie	€ 350.622		€ 350.622	
Totaal	€ 350.622	€ 1.673.541	€ 350.622	€ 1.673.541

De omvang van de ongecorrigeerde fout is lager dan de goedkeuringstolerantie van 1% van de totale lasten (€ 1.215.420). De totale omvang van de onzekerheden is lager dan de tolerantie van 3% van de totale lasten (€ 3.646.260).

Conform het controleprotocol van uw gemeente rapporteren wij alle fouten en onzekerheden die groter zijn dan € 50.000, ook als de fouten en onzekerheden samen klein genoeg zijn voor een goedkeurende controleverklaring.

Bijlage: Single information Single audit (SiSa)

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2016 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Hierbij worden alleen fouten en onzekerheden per specifieke uitkering opgenomen, boven een financiële grens, voor zover die niet zijn of kunnen worden gecorrigeerd.

De financiële grens is per specifieke uitkering:

€ 12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;

10% indien de omvangsbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;

€ 125.000 indien de omvangsbasis groter dan € 1.000.000 is.

Wij doen dit met een tabel, die wij ook moeten opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:

Code	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	n.v.t.	0	n.v.t.
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaai	n.v.t.	0	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet – gemeentedeel 2017	n.v.t.	0	n.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) – gemeentedeel 2017	n.v.t.	0	n.v.t.

Uit de tabel blijkt dat wij bij onze controle geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Bijlage: Onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Baker Tilly Berk ingebed.

Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant uw gemeente in 2017 is gewaarborgd.

Aanvullende dienstverlening

In 2017 zijn er door ons aanvullende diensten verricht in de vorm van controles van projectverantwoordingen.

Op grond van de door ons getroffen maatregelen en de communicatie met u hierover zijn wij van mening dat onze onafhankelijkheid is gewaarborgd.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Baker Tilly Berk, een bestuurder of interne toezichthouder van Baker Tilly Berk of een lid van het controleteam heeft ontvangen of verstrekt aan uw gemeente of een bij uw gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn derhalve van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Contactgegevens:

drs. E.H.J.D. Damman RA
Director Audit
06-1374 4508
e.damman@bakertillyberk.nl

drs. W.W.L.A. (Wout) Wentink RA
Manager
06 – 1538 1756
w.wentink@bakertillyberk.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly Berk N.V.
Burgemeester Roelenweg 14-18
Postbus 508
8000AM Zwolle

www.bakertillyberk.nl